

СОЛЬ З ЯМЛІ

ПРАМЫСЛОВАСЦЬ— КАЛГАСНЫМ ПАЛЯМ

Беларускія землі нельга назваць урадлівымі—многа пяскоў, суглінкаў, забалочаных мясцін. Калісьці да іх амаль літаральна падыходзіла прымаўка: «Што пасееш, тое і пажнеш». Такім глебам неабходны мінеральныя ўгнаенні. З першых год Саветскай улады суседнія рэспублікі не забывалі Беларусь—да нас ішлі эшалоны з суперфасфатам, калійнымі і азотнымі ўгнаеннямі. Але рэспубліцы патрэбны былі свае магутныя фабрыкі ўраджаяў, і ўрад запланавалі іх будаўніцтва на тэрыторыі Беларусі.

Менш чым за дзесяць год выраслі тры буйнейшыя прадпрыемствы па вытворчасці мінеральных угнаенняў. У цэнтры рэспублікі—Салігорскі калійны камбінат, на захадзе—Гродзенскі азотнаўкавы, на паўднёвым усходзе—Гомельскі суперфасфатны завод.

Салігорскі калійны камбінат быў пабудаваны на базе багатага месцанараджэння калійнай солі, знойдзенага геалагамі непадалёку ад Старобіна. «Магутнасць саляноснай свету ў межах Старобінскага месцанараджэння вагаецца ад 190 да 600 метраў, а ва ўсходняй частцы дасягае 700 і больш метраў»,—такім было заключэнне геалагаў.

Сёння Тумілава гара, адзінае ўзвышша ў гэтым раўнінным краі, згубілася сярод велізарных карпусоў узбагачальнай фабрыкі, шахтных капроў, жылых кварталаў маладога горада Салігорска, які вырас разам з камбінатам.

Першы Салігорскі пачаў працаваць на поўную магутнасць у 1964 годзе. Зараз вядзецца будаўніцтва Другога і Трэцяга камбінатаў. Штурм зямных метраў працягваецца. Калі ўвойдуць у строй усе тры камбінаты, яны разам створаць комплекс, роўнага якому няма ў свеце.

Салігорскія шахцёры здабываюць сілвініт з глыбіні зямных метраў, а зыходным прадуктам для мінеральных угнаенняў, выпускаемых Гродзенскім азотнаўкавым заводам, з'яўляецца звычайнае паветра. Тут, на сучасным хімічным прадпрыемстве, аснашчаным навішай тэхнікай, з прыроднага газу і азоту пры вельмі нізкіх і высокіх тэмпературах, пад вялікім ціскам утвараецца аміяк—сыравіна для многіх відаў прадукцыі, якую выкарыстоўвае не толькі сельская гаспадарка, але і прамысловасць.

На будаўнічую пляцоўку будучага завода першыя рабочыя прыйшлі ў 1960 годзе, а ў 1963 ужо ўступілі ў строй цэхі слабай азотнай кіслаты і аміячнай салетры. У 1965 годзе пачалася вытворчасць аміяку і карбаміду, яшчэ праз паўгода запрацаваў каталізатарны цэх. Другая чарга завода дасць краіне капралактам, сульфат амонія і іншыя прадукты. Завод у цэлым к 1970-му году павялічыць вытворчасць азотных угнаенняў у 3—3,5 раза.

Аб тым, наколькі каштоўныя гэтыя ўгнаенні, сведчыць вопыт саўгаса «Волма». Тут з іх прымяненнем толькі за адзін год прыбыўка ўраджаю склала на кожны гектар бульбы—60 працэнтаў, цукровых буракоў—50 працэнтаў, збожжавых—4 працэнт. Можна ўявіць, якую колькасць дадатковых сельскагаспадарчых прадуктаў атрымае Беларусь, калі ўлічыць, што ўся прадукцыя Гродзенскага азотнаўкавага завода выкарыстоўваецца ўнутры рэспублікі.

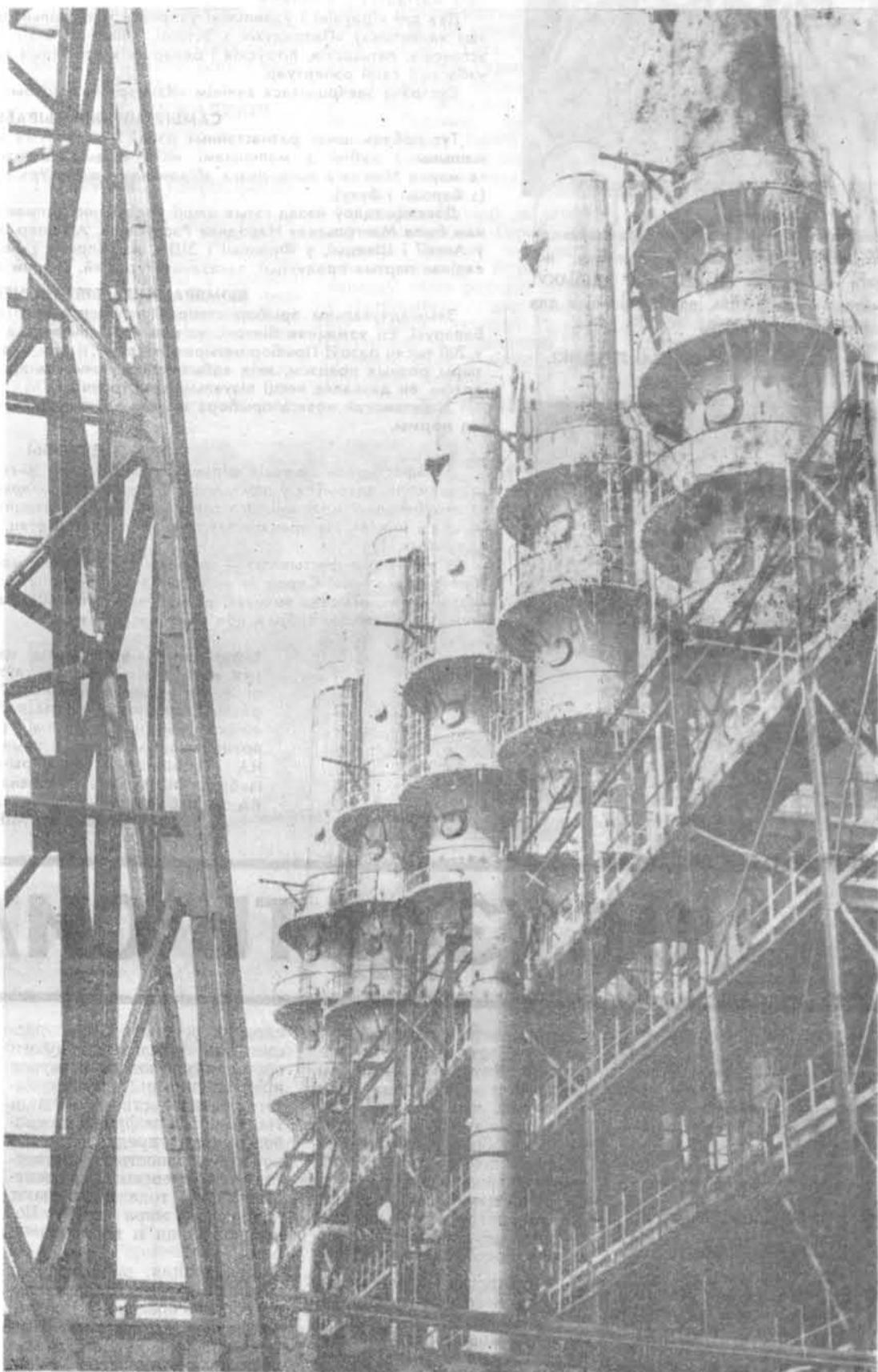
Не менш важнае значэнне для сельскай гаспадаркі маюць і ўгнаенні Гомельскага суперфасфатнага завода, які даў сваю прадукцыю параўнальна нядаўна—у студзені 1966 года.

Гомельскі суперфасфатны будавала ўся краіна. Машынабудаўнікі Хабараўска прыслалі кампрэсары, электрарухавікі прыбылі з Новасібірска, помпы—са Свардлоўска, транспарцёры—з Курска. А пакуль ішло будаўніцтва, навучальныя ўстановы Беларусі рыхтавалі для новага завода кадры. Пасля заканчэння прафесіянальна-тэхнічных вучылішч у Гомелі, Магілёве і іншых гарадах будучыя спецыялісты прайшлі добрую падрыхтоўку на аднародных прадпрыемствах за межамі Беларусі—у Сумах і Васкрасенску. У Гомель прыслалі сваіх выпускнікоў хімічныя інстытуты Кіева, Ленінграда, Горкага і Іванава.

Гомельскі завод, у першую чаргу, разлічан на выпуск дваінога суперфасфату. Акрамя таго, важным відам прадукцыі з'яўляецца серная кіслата. На прадпрыемстве прадугледжана комплекснае выкарыстанне сыравіны і поўная утылізацыя ўсіх адыходаў вытворчасці.

Завод толькі-толькі ўступіў у строй, а к канцу бягучага пяцігоддзя яго прадукцыя павялічыцца ў 6 разоў.

Ідзе вясна. Цурчаць ручаі на Палессі, сыходзіць снег з паляў Віцебшчыны і Міншчыны. Прабудзіўшыся ад зімовага сну, зямля чакае, каб рулівыя рукі хлебароба апранулі яе ў пяшчотную зеляніну першых усходаў. А з беларускіх фабрык урадлівасці ідзе эшалон за эшалонам. Яны вязуць калгасным палям соль зямлі.

Высока над горадам уздымаюцца металічныя інструкцыі Гродзенскага азотнаўкавага завода. Мінеральныя ўгнаенні, якія нядаўна пачае выпускаць прадпрыемства, зробяць нашча больш урадлівай нашу зямлю.

Фота В. ДУБІНКІ.

Калектыў Мінскага мотавелазавода прыступіў да серыйнага выпуску новага матацыкла «М-105». НА ЗДЫМКУ: матацыклы «М-105», падрыхтаваныя для адпраўкі пакупнікам.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

* ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ *

ПАПАУНЕННЕ СЯМ'І «БЕЛАЗАУ»

У эксперыментальным цэху Беларускага аўтазавода ў Жодзіна вядзецца зборка першага вопытнага ўзору новай машыны «БелАЗ-549».

— Малодшы з беларускіх волатаў, — сказаў галоўны канструктар завода З. Сіроткін, — гэта двухвосны аўтамабіль-самазвал з заднім апракідваннем кузава. За адзін рэйс ён зможа перавозіць амаль у два разы больш грузаў, чым яго старэйшы сабрат — 40-тонны аўтасамазвал, выпуск якога пачало прадпрыемства ў юбілейным годзе.

«БелАЗ-549» з'явіцца базавай мадэллю для стварэння аўтасамазвала грузападымальнасцю 90—100 тон і аўтапаздоў грузападымальнасцю 120—170 тон.

«ВЯСЁЛКА» У ПРЫБАЛТЫЦЫ

З паездкі ў Прыбалтыку вярнуўся народны ансамбль танца Палаца культуры прафсаюзаў — «Вясёлка». Ён прымаў удзел у семінары-практыкуме па народнаму танцу, які арганізаваў Рэспубліканскі палац культуры прафсаюзаў Літвы і таварыства народнага мастацтва ў Вільнюсе.

Два дні кіраўнікі і ўдзельнікі ўзорнага танцавальнага калектыву «Вайва», танцавальных калектываў «Папрадухі» з Эстоніі, «Ліга» з Латвіі і беларускія танцоры развучвалі эстонскія, латышскія, літоўскія і беларускія народныя танцы. У выніку кожны калектыў узбагаціў свой рэпертуар.

Сустрэча завяршылася вялікім «Канцэртам дружбы».

САМЫЯ МІРНЫЯ ВЫРАБЫ

Тут робяць шмат разнастайных рэчаў — грузавыя аўтамашыны і трактары, горныя машыны і кубікі з малюнкамі «Кім быць?» На кожным вырабе напісана «МІР». Гэта марка Мінскага вытворчага аб'яднання цацак. Уся прадукцыя вырабляецца з дрэва (з бярозы і буку).

Дзесяць гадоў назад гэтыя цацкі ўпершыню адправілі на экспарт. Першым заказчыкам была Мангольская Народная Рэспубліка. А цяпер беларускія цацкі добра вядомыя ў Англіі і Швецыі, у Францыі і ЗША, на Кіпры і ў Бельгіі. Падрыхтавана да адпраўкі вялікая партыя прадукцыі, заказаная Турцыяй, Даніяй і Сірыяй.

ВЫМЯРАЮЦА БІЯТОКІ НЕРВАУ

Звышадчувальны прыбор створан на эксперыментальным заводзе Акадэміі навук Беларусі. Ён узмацняе біятокі, якія выпраменьваюцца нервамі і шкiлетнымі мышцамі, у 200 тысяч разоў! Прыбор чатырохканальны, што дазваляе адначасова вывучаць чатыры розныя працэсы, якія адбываюцца ў жывым арганізме. Падключаны да асцылюграфа, ён дазваляе весці візуальныя назіранні.

З дапамогай новага прыбора можна заўважыць найдрабнейшыя адхіленні біятокаў ад нормы.

ЭКРАН ДРУЖБЫ

Кінафестываль савецкіх фільмаў, прысвечаны 50-годдзю БССР і юбілею Ленінскага камсамола, адкрыўся ў памяшканні Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Яго гледачамі будуць савецкія і замежныя студэнты, якія вучацца ў Мінску. На працягу паўгода, два разы ў месяц, яны будуць збірацца ля «экрана дружбы».

У праграме фестывалю — фільмы аб савецкай моладзі; а таксама лепшыя стужкі беларускага кіно. Сярод іх — «Канстанцін Заслонаў», «Масква — Генуя», «Я родам з дзяцінства», «Тысяча вокнаў», «Вайна пад стрэхамі». Рад дакументальных фільмаў расказаў замежным сябрам пра нашу рэспубліку.

Інфармацыйна-вылічальны цэнтр створан на Мінскім заводзе аўтаматычных ліній. На машыне «Мінск-22» робяцца разлікі заробнай платы рабочых, улік аб'ёмаў выкананых цэхаў работ, распрацоўваюцца тэхналагічныя працэсы. НА ЗДЫМКУ: інжынеры-матэматыкі Ізабэла ФІШМАН і Святлана ФІЛІПЕНКА за работай на машыне «Мінск-22».

Фота М. МІНКОВІЧА.

У калгасе імя Чапаева Калінкавіцкага раёна ідзе падрыхтоўка да веснавых палявых работ. Механізатары завяршылі рамонт тэхнікі. Трактары, плугі, сеялкі, культыватары і іншыя машыны гатовы да выхаду ў поле. Арганізавана нарыхтоўка арганічных угнаенняў, на палі іх ужо вывезена каля 11 тысяч тон. Акрамя таго, нарыхтавана каля 400 тон мінеральных угнаенняў. Створана добрая база для будучых ураджаяў. НА ЗДЫМКУ: механік калгаса Іван ГОЙЧЫК (злева) і слесар Іван БАРЫСЕНКА правяраюць гатоўнасць калгаснай тэхнікі да палявых работ.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ОБУЗДАТЬ СИЛЫ ВОЙНЫ

Пожалуй, не найдется сегодня на земле такого уголка, где люди не говорили бы о серьезнейших проблемах войны и мира, поднятых в решении совещания Политического Консультативного Комитета стран — участниц Варшавского Договора в Софии, состоявшегося 6—7 марта. Это очередное совещание, в котором приняли участие руководители братских партий и главы правительств социалистических стран Европы, являющихся участниками Договора о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи, собралось в сложной международной обстановке, на которую накладывает свой особый отпечаток дальнейшее усиление агрессии Соединенных Штатов Америки против вьетнамского народа. Естественно, что проблема обуздания сил войны и агрессии стояла в центре внимания участников совещания.

Декларация об угрозе миру, создавшейся в результате расширения американской агрессии во Вьетнаме, воспринята мировой общественностью как важнейший политический документ, предостерегающий зарвавшихся агрессоров об ответственности, которую они берут на себя перед всем человечеством. Государства — участники Варшавского Договора, верные принципам пролетарского интернационализма, решительно осудили варварские действия американского империализма во Вьетнаме и вновь выразили свою братскую солидарность с героическим вьетнамским народом.

Высоко оценив мужественную борьбу Вьетнама против империалистической агрессии, участники совещания подчеркнули, что успехи вьетнамского народа в этой борьбе имеют большое международное значение, так как они вносят важный вклад в борьбу стран мировой социалистической системы, всех народов за мир, независимость, демократию и социализм.

Государства — участники Варшавского Договора подтвердили, что они будут и впредь оказывать народу Вьетнама полную поддержку и всю необходимую помощь. Они напомнили о готовности, если будет выражена просьба правительства Демократической Республики Вьетнам, предоставить возможность своим добровольцам направиться во Вьетнам.

Участники совещания подчеркнули, что справедливой основой для урегулирования во Вьетнаме является известная позиция из четырех пунктов правительства ДРВ и программы Национального фронта освобождения Южного Вьетнама. В Декларации отмечено, что правительство Демократической Республики Вьетнам заявило о готовности начать переговоры, как только США докажут, что они действительно прекратили без всяких условий бомбардировки и все другие акты войны против ДРВ. «Ответственность за то, что переговоры до сих пор не начались, — говорится в Декларации, — лежит целиком на правительстве США... Если правительство США способно внять голосу

следует реалистически рассмотреть складывающуюся обстановку и воспользоваться предложениями, выдвинутыми правительством ДРВ и Национальным фронтом освобождения, предложениями, которые полностью соответствуют Женевским соглашениям 1954 года и отвечают интересам мира в Юго-Восточной Азии и во всем мире».

Декларация, как отмечает мировая печать, представляет собой серьезное предупреждение Соединенным Штатам Америки. Газета итальянских коммунистов «Уни-та» в этой связи подчеркивает, что вашингтонским политикам следовало бы извлечь «соответствующие выводы как из цифр, свидетельствующих об оказании помощи» социалистических стран Вьетнаму, «так и из тех обязательств, которые вытекают из совещания в Софии». Орган французских коммунистов «Юманите» со своей стороны указывает, что содержащееся в софийской Декларации предостережение агрессорам «выдержано в исключительно твердом тоне», и заключает: «Меньше, чем когда бы то ни было, захватчики могут теперь мечтать о военной победе».

На стороне вьетнамского народа, Демократической Республики Вьетнам, доблестно сражающихся против захватчиков, — братские социалистические страны, могучие антиимпериалистические и миролюбивые силы. «Опираясь на их поддержку и помощь, вьетнамский народ победит, и правое дело, за которое он бо-

рется, восторжествует». — говорится в заключительных строках этого важного политического документа.

На Софийском совещании Политического Консультативного Комитета была обстоятельно и всесторонне обсуждена и проблема нераспространения ядерного оружия, самым непосредственным образом связанная с вопросом о безопасности в Европе и с судьбами мира во всем мире. Сердцевина этой проблемы — борьба за недопущение к ядерному оружию Западной Германии, второго по своей промышленной мощи капиталистического государства, правящие круги которого, одержимые ядовитой идеей реваншизма, рвутся к атомной бомбе.

Как известно, задачи борьбы против допуска ФРГ к ядерному оружию обсуждалась на совещаниях Политического Консультативного Комитета уже дважды — в Варшаве в 1965 году и в Бухаресте в 1966 году. Они поднимались также на Конференции европейских коммунистических и рабочих партий в Карловых Варах.

На этих совещаниях было достигнуто единодушное мнение: учитывая, сколь опасны для дела мира ядерные претензии боннских реваншистов, необходимо сделать все для того, чтобы закрыть ФРГ доступ к ядерному оружию в любой форме — прямо или косвенно, через блоки или какие-либо группировки государств.

Социалистические страны и все миролюбивые силы земли вели и ведут упорную борьбу за осуществление этой

задачи, от решения которой в огромной степени зависит будущее народов, их безопасность и благополучие. Вопрос о нераспространении ядерного оружия Советский Союз еще в 1965 году внес на рассмотрение Генеральной Ассамблеи ООН. Там позиция Советского Союза и других социалистических государств встретила поддержку со стороны представителей развивающихся стран Азии, Африки и Латинской Америки и многих капиталистических стран, руководители которых отдавали себе отчет в опасных последствиях распространения ядерного оружия по земному шару. Эта позиция была поддержана могучим всемирным движением сторонников мира. Самые широкие круги мировой общественности выступили против распространения ядерного оружия.

Силы, противящиеся воле народов, и прежде всего боннские реваншисты, были поставлены в трудное положение. Они не могли открыто заявить о своих затаенных планах. Поэтому в ход были пущены приемы саботажа, уловок, оттяжки. Боннские крючкотворы цеплялись за вопросы процедурного характера, выдвигали новые и новые надуманные проблемы, связанные, в частности, с вопросами контроля над осуществлением договора о нераспространении, всячески пытались сбить с толку развивающиеся страны, заинтересованные в мирном использовании ядерной энергии. Все средства были пущены в ход, чтобы сорвать работу Женевского комитета 18 стран, которому Генеральная Ассамб-

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Дзве ўзнагароды

У той вечар вялікая зала калгаснага палаца культуры была перапоўнена. Сюды сабралася ледзь не ўся вёска, каб правесці на заслуганы адпачынак вялікую групу працаўнікоў, якія так многа сіл аддалі роднаму калгасу.

Марыю Дзмітрыеўну Самусёву віталі ў ліку першых. Уручаючы ёй пенсійнае пасведчанне члена калгаса, старшыня праўлення арцэлі імя Кірава Міхаіл Герасімавіч Маршын сказаў:

— На славу працавала Марыя Дзмітрыеўна. Вялікае дзякуй за гэта.

На працягу трыццаці год дала М. Самусёва калгасных кароў. У час Вялікай Айчыннай вайны Марыя Дзмітрыеўна ўгнала на ўсход калгасны статак. Не трапілі да фашыстаў і калгасныя дакументы, якія смелая жанчына ледзь не з пад носу нямецкага афіцэра вынесла з канторы, спаліла ў печы, а што не паспела — вынесла ў хлеў і закапала.

Патрыётка была адзначана медалем «За самаадданую працу ў Вялікай Айчыннай вайне». А неўзабаве на яе грудзях зазяла яшчэ адна ўзнагарода — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга. У

Мінску ўручалі яго Марыя Дзмітрыеўне ў 1958 годзе. Тады ж пастановай Савета Міністраў Беларускай ССР за высокія паказчыкі ў рабоце ёй было прысвоена ганаровае званне «Лепшая дзярка рэспублікі».

Двойчы адзначалася М. Д. Самусёва медалямі ВДНГ, удзельніцай якой яна з'яўлялася.

З дапамогай калгаса Марыя Дзмітрыеўна пабудавала прыгожы вялікі дом. У яе спакойная, забяспечаная старасць.

Р. ЛІСАЎ.

Жлобінскі раён.

Вясковыя інтэлігенты

Мікалай Сятун і Міхаіл Буцавіцкі — дырэктары станыўскай школы, сярэдняй і школы-інтэрната. Абодва яны нарадзіліся ў Станькаве, выраслі тут, сталі настаўнікамі. А нядаўна Мікалай Сятун і Міхаіл Буцавіцкі былі прысвоены званне «Выдатнік народнай асветы».

Кожную раніцу спяшаюцца ў школу Міхаіл Пякарскі, сёстры Ніна Вераб'ева і Ганна Казей. Яны настаўнікі сярэдняй школы. Усе трое — ўраджэнцы Станькава.

Вясковых інтэлігентаў сустракаеш не толькі ў школах. Ёсць яны на Станькаў-

скім урачэбным участку, у мясцовым калгасе імя Леніна. Гэта фельчар Марыя Ярохава, тэрапеўт Ніна Блюміна, неўрапатолаг Фёдар Загорац, педыятр Ніна Сарыпава, заатэхнік Ніна Еўсюкова, аграном Леанід Стасянюк, эканаміст Марыя Залатухіна...

Нямала станыўскай працы ў другіх сёлах і гарадах краіны. Дзеям, якія сёння бегалі ў школу, ёсць з каго браць прыклад.

М. КУЖАЛЕВІЧ.

Дзяржынскі раён.

Тэхнічная ўзброенасць

З году ў год расце тэхнічная ўзброенасць гаспадарак Акцябрскага раёна. Толькі летас калгасы і саўгасы прыдбалі 59 трактараў розных марак, 26 аўтамабіляў і многа іншай сельскагаспадарчай тэхнікі. На яе набыццё выдаткавана амаль 500 тысяч рублёў.

Цяпер у гаспадарках раё-

на налічваецца 315 трактараў, больш 200 аўтамабіляў, 90 збожжавых камбайнаў. Ёсць у дастаткова колькасці і іншая тэхніка.

М. ГЕЦМАН.

Героі Дзяржыншчыны

У гады Вялікай Айчыннай вайны Дзяржыншчына дала Радзіме шэсць герояў Саветаў Саюза. Гэта — контр-адмірал Антон Гурын, афіцэр Аляксандр Бурак і Іван Леановіч, Мікалай Шарко, Міхаіл Гармаза, юны партызан Марат Казей. А адважны разведчык Іван Шмен з'яўляецца кавалерам трох ордэнаў Славы.

Нядаўна ў госці да землякоў прыязджаў Герой Саветаў Саюза падпалкоўнік Аляксандр Бурак. Ён наведваў сваю родную школу ў Дзяржынску, дзе выступіў перад вучнямі і настаўнікамі з успамінамі аб суровых баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Ул. ПАНЦЭВІЧ.

Мінскі педагагічны інстытут замежных моў у гэтым годзе будзе адзначаць сваё дваццацігоддзе. За гэты час тут падрыхтавана 3 500 настаўнікаў замежных моў. Студэнты займаюцца ў выдатна абсталяваных класах і лабараторыях. **НА ЗДЫМКУ:** студэнты 3-га курса факультэта англійскай мовы на занятках у кабінце-класе для праслухоўвання.

И АГРЕССИИ «ПРАВДА»

лея ООН поручила разработку проекта договора. Боннским реваншистам активно помогали покровительствующие им экстремистские круги Соединенных Штатов, открыто выступающие за предоставление ФРГ ядерного оружия.

И все же благодаря последовательной и упорной борьбе миролюбивых сил все эти маневры были отбиты. Был выработан, наконец, проект договора; внесенный Советским Союзом в январе этого года в Комитет 18-ти, он нашел поддержку подавляющего большинства стран. Одно за другим были сняты многочисленные препятствия на пути к его окончательному согласованию. Большое значение в этой связи имеет внесенное СССР 7 марта новых предложений, смысл которых сводится к тому, чтобы, строго основываясь на Уставе ООН, заранее сделать для потенциального агрессора ясным, что он не останется безнаказанным в случае осуществления ядерной агрессии против неядерных стран — участниц договора о нераспространении. Эти новые предложения одобрительно встречены мировой общественностью. 15 марта Комитет 18 стран должен завершить обсуждение проекта договора о нераспространении ядерного оружия с тем, чтобы представить свои выводы Генеральной Ассамблее ООН.

Естественно, что народы мира с большим интересом ждут, чем закончится это обсуждение, выражая свою непреклонную волю к скорейшему решению вопроса о недо-

пущении распространения ядерного оружия. Само по себе это решение, конечно, отнюдь не исчерпает главной проблемы, за осуществление которой борются все народы, — проблемы всеобщего и полного разоружения. Но все видят, что оно влечет за Договором о запрещении испытаний ядерного оружия в атмосфере, космическом пространстве и под водой, а также Договором о принципах деятельности государств в космосе будет означать новый и притом еще более важный шаг в борьбе против развязанной империалистами гонки вооружений.

Именно поэтому в Бонне сейчас так лихорадочно усиливают интриги против Договора о нераспространении ядерного оружия. Отбросив всякую маскировку, председатель парламентской фракции правящей партии ФРГ — «Христианско-демократического союза» Барцель заявил 7 марта, что «немецкие сомнения (!) в отношении договора о нераспространении остаются», а боннский министр Штольтенберг сказал, что вопрос о том, подпишет ли федеральное правительство договор, «остаётся еще полностью открытым». Бонн плет в Женеву все новых гонцов, пытается своими закулисными маневрами внести раскол в Комитет 18-ти, посеять сомнения и колебания. Перед лицом этих маневров все миролюбивые силы должны проявить твердость и решимость, усилить согласованную борьбу за заключение договора, разоблачая маневры тех, кто этому противится.

Участники совещания По-

литического Консультативного Комитета в Софии, исходя из позиции, коллективно выработанной Варшавским и Бухарестским совещаниями, подтвердили особое значение предотвращения распространения ядерного оружия и важность решения этого вопроса. Вместе с тем Народная Республика Болгария, Венгерская Народная Республика, Германская Демократическая Республика, Польская Народная Республика, Союз Советских Социалистических Республик и Чехословацкая Социалистическая Республика изложили в Заявлении в духе полного единодушия свою позицию относительно проблемы нераспространения ядерного оружия.

Эти государства выразили убеждение в том, что данная проблема является неотложной. Они считают, что ее решение и заключение соответствующего международного договора создадут более благоприятные условия для дальнейшей борьбы за прекращение гонки вооружений, в особенности ядерных, за осуществление эффективных мер по запрещению и уничтожению ядерного оружия. Они выражают свою решимость продолжить борьбу за осуществление этих целей.

Подчеркнув, что они поддерживают проект договора, внесенный Советским Союзом 18 января 1968 года в Комитет 18 стран и являющийся на различных этапах переговоров предметом углубленных консультаций между многими государствами, авторы Заявления выразили надежду, что все страны внесут

свой вклад в решение важной проблемы нераспространения ядерного оружия и тем самым в упрочение международного мира.

Откровенный, товарищеский обмен мнениями на совещании в Софии и опубликование Заявления шести социалистических стран с твердой и безоговорочной поддержкой проекта Договора о нераспространении ядерного оружия является важным вкладом в решение этой задачи.

Силы империалистической реакции и войны, терпя одно поражение за другим, действуют все более злобно и агрессивно. Они усиливают эскалацию войны во Вьетнаме, множат свои провокации на всех континентах, усиливают гонку вооружений, пытаются сохранить открытыми лазейки, ведущие к термоядерному оружию.

Тем большее значение приобретает сейчас укрепление единства и сплоченности всех миролюбивых сил, и прежде всего социалистических стран, которые являются главной опорой борьбы за мир и безопасность народов.

Ясная и твердая позиция социалистических государств — участников Варшавского Договора, изложенная в документах совещания в Софии, имеет важнейшее международное значение — она воплощает в себе твердую решимость социалистических стран вместе со всеми миролюбивыми прогрессивными силами нашей планеты обуздать силы войны и агрессии, отстоять и упрочить мир и безопасность народов.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Солью земли называют минеральные удобрения. Без них не получить хороших урожаев на подзолистых, песчаных и суглинистых почвах. А именно такие земли преобладают в Белоруссии. За последние десятилетия в республике возведены три крупных предприятия по производству минеральных удобрений. На базе богатейшего Старобинского месторождения вырос Солигорский калийный комбинат, ценные минеральные удобрения выпускают Гродненский азототуковый и Гомельский суперфосфатный заводы. О предприятиях большой химии, работающих на сельское хозяйство, рассказывает передовая номера «СОЛЬ ЗЕМЛИ».

Витебск — один из старейших белорусских городов. В корпусах его заводов и фабрик писались истории индустриализации республики. Бюджету Витебска, крупного промышленного и культурного центра, посвящена статья — «БЮДЖЕТ ГОРАДА» (4 стр.).

Мария Шалесная покинула родную деревню Руду Яворскую Дятловского района в октябре 1965 года. Немолодой женщине предстояла дальняя дорога — к мужу в Лондон. 20 лет прошло с тех пор, как служивший в полиции Михаил Шалеский, бросив жену и двух маленьких детей, сбежал вместе с оккупантами на Запад. Конечно, нелегко было воспитать сыновей без отца, но люди помогли Марии, Иосиф и Иван выучились, приобрели специальность. Отец звал к себе всех троих, но сыновья отказались покинуть СССР. И вот из Англии в родную деревню начали приходить письма от Марии Шалесной. Восхищение красотами Лондона быстро сменилось щемлящей тоской по белорусским полям и лесам, по той жизни, в которой осталось все самое дорогое («ДЫМОК НАД ПАКІНУТЫМ КОМІНАМ», 5 стр.).

Имя Ивана Шамякина популярно не только в Белоруссии. Его книги переводятся на многие языки мира, пьесы и инсценировки романов идут в разных театрах страны. Недавно зрители познакомились сразу с двумя премьерами по произведениям Шамякина. Театр юного зрителя поставил спектакль по пьесе «Дети одного дома», а минская студия телевидения инсценировала роман «Тревожное счастье». И спектакль ТЮЗа, и обе серии «Тревожного счастья» — «Ночные зарницы», «Огонь и снег» — посвящены времени, которое до сих пор не могут забыть люди, — войне. Сейчас на студии телевидения снимается третья серия «Тревожного счастья» («ЮБИЛЕЮ РЭСПУБЛІКІ-ПАРТЫЗАНКІ», 6 стр.).

Из года в год с помпой отмечают националистические верховоды годовщину так называемого «Акта 25 марта», которым полвека назад, по их утверждению, был «осчастливлен белорусский народ». О действительных событиях, скрывающихся за хвалебными эпитетами, которыми награждают националисты пресловутый «акт», рассказывает статья «ПРАВДА АБ «АКЦЕ 25 САКАВІКА» (7 стр.). 25 марта 1918 года была опубликована «уставная грамота», которая порывала все прежние государственные связи и объявляла Белоруссию «независимым и свободным государством». В условиях немецкой оккупации это было венцом предательства национальных интересов белорусского народа. «Акт 25 марта» — это обвинительный акт против кучки отщепенцев, изменивших своему народу, своей Родине.

Б Ю Д Ж Э Т Г О Р А Д А

Віцебск — гэта першы ў Беларусі трамвай, адна з першых беларускіх рабочых газет, першыя кадры кінахронікі, знятыя ў рэспубліцы, першае мастацкае вучылішча, дзе праходзілі падрыхтоўку многія сучасныя скульптары і мастакі. Такое не вельмі далёкае мінулае аднаго са старажытнейшых беларускіх гарадоў.

Станкі і прыборы, шоўк і дываны, трыкатаж і гатовае адзенне, будаўнічыя матэрыялы і мэбля, вядомыя далёка за межамі рэспублікі, новыя мікрараёны і шырокія рэканструяваныя вуліцы вызначаюць аблічча сённяшняга індустрыяльнага Віцебска.

«А мне ўспамінаецца адна з самых сумных старонак у гісторыі майго горада, — так пачаў выступленне перад моладзю стары балышавік, вэтэран грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў Д. Бялінскі. — Я вярнуўся ў Віцебск адразу пасля вызвалення, пачаў працаваць дырэктарам школы. Будынак яе фашысты ператварылі ў канюшня, а пры адступленні разбурылі. Вучні займаліся ў падвале, пісалі на газеце пры святле маленькай газнічкі. У горадзе наогул не было ніводнага цэлага дома. Да вайны ў Віцебску налічвалася амаль 200 тысяч жыхароў, калі прыйшлі нашы войскі, у ім было толькі 128 чалавек».

21 жніўня 1943 года ЦК КПСС і Савецкі ўрад прынялі пастанову «Аб неадкладных мерах па аднаўленню гаспадаркі ў раёнах, вызваленых ад нямецкай акупацыі». З Расійскай Федэрацыі, Сярэдняй Азіі, Закаўказзя пачалі прыбываць у Віцебск эшалоны з харчаваннем, будаўнічымі матэрыяламі, абсталяваннем для аднаўляемых заводаў, разнастайнымі таварамі. На руінах узнікаў новы горад.

З таго часу прайшло крыху больш дваццаці год. Ненадобным стаў сённяшні Віцебск прыгажун на той, пасляваенны. А як жывецца ў ім людзям? Напэўна, лепшым адказам на гэтае пытанне будзе знаёмства з бюджэтам горада і яго размеркаваннем.

У Віцебскім гарадскім Савеце дэпутатаў працоўных я размаўляла з Дзянісам Іванавічам Баханковым, начальнікам бюджэтнага аддзела.

Ён раскажаў, што бюджэт Віцебска на 1968 год па даходах і расходах вызначаны ў суме больш як 13 мільянаў рублёў. Даходная частка бюджэту складаецца з падаткаў з

абароту прадпрыемстваў, гандлю, кіно, адным словам, з так звананага сацыялістычнага сектара. Падаткі з насельніцтва складаюць зусім нязначную суму — 1 мільён 152 тысячы. А як бюджэт размяркоўваецца? Якая, напрыклад, яго частка ідзе на будаўніцтва школ, дзіцячых устаноў і сацыяльна-культурных аб'ектаў, жылля?

Яшчэ зусім нядаўна вялікі раён ўздоўж Смаленскага шасэ лічыўся гарадской ускраінай. Дамы тут былі аднапавярховыя, драўляныя. Пазнаць сёння гэтыя мясціны ўжо немагчыма, 60, 80, 100-кватэрныя жылля дамы растуць, як грыбы. Каб пейзаж не быў аднастайным, архітэктары прапанавалі будаўніцтва прыгожых вежавых дамоў. У 1968 годзе каля трох тысяч сем'яў справяць наваселле, 700 тысяч рублёў выдзелена на капітальны рамонт існуючага жыллага фонду.

У горадзе амаль 40 школ. Утрыманне іх, набыццё карт, кніг, прыбораў, харчаванне малазабяспечаным дзецям у групах падоўжанага дня — усе гэтыя расходы аплачваюцца з гарадскога бюджэту. Узвядзенне новых школ намячаецца таксама галоўным чынам у будуючыхся мікрараёнах. У раёне Смаленскага шасэ к новаму навучальнаму году прыме дзевяць школ на 1 600 месцаў. Для дзяцей дашкольнага ўзросту будуюцца чатыры новыя ўстановы на 1 120 месцаў. Заканчваецца ўзвядзенне тэхнікума лёгкай прамысловасці. На патрэбы народнай асветы і сацыяльна-культурныя мерапрыемствы (утрыманне агульнаадукацыйных школ, музычнай школы, дамоў і палацаў культуры, музеяў) у 1968 годзе асигнавана 5 239 тысяч рублёў. Дарэчы, у 1914 годзе на ўтрыманне ўсіх навучальных устаноў Віцебскай губерні было асигнавана 77,7 тысячы рублёў (на паліцэйскія патрэбы — 160 тысяч рублёў).

На ахову здароўя насельніцтва горада выдзелена ў 1968 годзе 5 205 тысяч рублёў. І тут таксама напрашваецца параўнанне. У 1913 годзе ў губерні было 158 урачоў, або адзін урач на 100 тысяч насельніцтва. Толькі 4,4 працэнта губернскага бюджэту выдаткоўвалася на патрэбы здароўя, або 30 капеек на душу насельніцтва. Сярэдні заробаток

рабочага быў роўны 50 капейкам у дзень, візіт да ўрача каштаваў ад 50 капеек да рубля.

Сёння ў горадзе працуе сем бальніц на 250—300 ложкаў кожная, пяць дзіцячых яслей, сем паліклінік. У гэтым годзе заканчваецца будаўніцтва новай паліклінікі на вуліцы Багдана Хмяльніцкага. Харчаванне ў бальніцах, медыкаменты для хворых бясплатныя. На гэтыя патрэбы з гарадскога бюджэту асигнавана амаль 800 тысяч рублёў, на рамонт бальнічных памяшканняў штогод затрачваецца 130 тысяч рублёў.

На развіццё камунальнай гаспадаркі адпушчана 2 мільёны 384 тысячы рублёў. У эксплуатацыю будзе ўведзена амаль тры з паловай кіламетры магістральных цеплавых сетак, не ўлічваючы ўнутрыкватэрных. Грошы асигнаваны на будаўніцтва ачышчальных устаноў, каналізацыі, водаправода, на набыццё трамвайных вагонаў. Заканчваецца будаўніцтва яшчэ адной гасцінцы і аўтобусага парка на 200 аўтобусаў.

А што робіцца для паляпшэння бытавога абслугоўвання працоўных Віцебска?

На будаўніцтва і абсталяванне прадпрыемстваў гандлю прадугледжваюцца капіталаўкладанні ў суме 947 тысяч рублёў. У 1968 годзе пачнуць працаваць дзве сталовыя, кафэ-марожанае, піўны бар па Смаленскаму шасэ. У гэтым жа раёне адкрыецца вялікі прадуктовы магазін на першым паверсе 122-кватэрнага жыллага дома. Заканчваецца будаўніцтва дома быту па вуліцы Касманаўтаў, камбіната бытавога абслугоўвання па Гарадокскаму шасэ.

Аблічча Віцебска мяняецца кожны год. Шырыня сучасных вуліц разлічана на вялікі рух транспарту. Схілы яраў, узгоркі, якіх так многа па-над Дзвіной і Віцьбай, засаджваюцца дрэвамі і ператвараюцца ў парк.

Узнікаюць новыя прамысловыя прадпрыемствы. У 1968 годзе развіццё машынабудаўнічай, металаапрацоўчай і іншых галін прамысловасці. Далейшае развіццё атрымае лёгкая прамысловасць. Павялічыцца выпуск тавараў харчовай прамысловасці.

Д. ЧАРКАСАВА.

Гродна. Помнік савецкім воінам-вызваліцелям.

Фота А. МЫЗНІКАВА.

Нарадзіўся ў гарах Дагестана—загінуў у гарах Італіі

Аб подзвігу савецкага афіцэра капітана Гасана Камалава зусім нядаўна расказалі былому ўдзельніку руху Супраціўлення ў Італіі азербайджанцу Таіру Ісаева яго сябры-партызаны.

Капітан Камалаў, апынуўшыся ў палоне, уцёк з канцлагера разам з іншымі савецкімі ваеннапалоннымі і адважна змагаўся супраць ворага на зямлі Італіі.

У складзе брыгады «Тарзан» у дывізіі «Зялёнае поле» Гасан удзельнічаў у многіх баявых аперацыях, здабываў зброю, боепрыпасы, узрываў чыгуначныя эшалоны, знішчаў варажыя гарнізоны. Камалаў гераічна загінуў у красавіку 1945 года ў час Міланскага паўстання разам з дванаццацю італьянскімі патрыётамі. Усе яны пасмяротна былі адзначаны вышэйшай узнагародай Італіі — Залатым медалем «За ваенную доблесць». Медаль Камалава захоўваецца ў гістарычным музеі горада Бергама. Але адкуль родам сам герой? Хто ён?

...Як і ўсе хлапчuki маленькага лакскага аула Чытур, ён зазіў па гарах, вучыўся і працаваў у калгасе, кіраваў камсамольскай ячэйкай у родным ауле.

Добрыя ўспаміны ён пакінуў па сабе і ў Кумухскім педагогічным вучылішчы, і ў школе аула Кулушац, дзе выкладаў некаторы час. У 1939 годзе камсамольцы праводзілі яго ў армію. У гады Вялікай Айчыннай вайны лейтэнант Камалаў камандаваў узводам, быў цяжка паранены. Лячыўся ў шпіталь, потым прыехаў у родны аул.

Аднойчы раніцай, калі родныя яшчэ спалі, ён пакінуў аул. Якімі шляхамі-дарогамі ішоў афіцэр да подзвігаў на італьянскай зямлі, пакуль невадома. Але мы цвёрда ведаем, што ён аддаў жыццё, абараняючы свет ад фашызму.

У Дагестане бытуе прымаўка «Герой памрэ — застаецца ім». Ён не вярнуўся ў родны аул, але слава яго праз многа год прыйшла ў горы Дагестана.

А. ПУЦЕРБОТ.

Незабвенному другу Василию Порику

Большое и сердечное спасибо за газеты, книги и интересные радиопередачи, которые мы по обыкновению слушаем с 22 часов 30 минут до 23 часов по средневропейскому времени.

У нас, стариков, жизнь течет однообразно. Чтобы внести в нее изменения, нужно необычайное событие. Такое событие произошло в воскресенье 18 февраля. В этот день наша советская Родина почтила память своего верного сына — состоялось открытие памятника нашему незабвенному другу Василию Порику, принимавшему активное участие в партизанском движении во Франции и павшему смертью храбрых от рук гестапо. Памятник был привезен во Францию из далекой Украины, с родины покойного героя.

Церемония началась в городском совете, откуда, предшествуемые военным оркестром, участники проследовали на городское кладбище, где похоронен Василий Порик. За военным оркестром шли мальчики и девочки в красных галстуках с огромными венками и букетами красных цветов. За ними следовали официальные лица: товарищ Зорин, полномочный посол СССР во Франции, представитель правительства Советской Украины маршал Соколовский; с французской стороны — префект нашей провинции и его заместитель, мэр города Энен-Льетар, а также председатель Комитета франко-советской дружбы.

Товарищ Зорин открыл памятник Герою Советского Союза лейтенанту Василию Порику и его боевому товарищу Василию Колеснику. Оркестр исполнил гимны Франции, СССР и Советской Украины. Затем были произнесены речи, в которых ораторы говорили о большой роли Сопротивления, о дружбе между Францией и Советским Союзом.

Франция.

С. и В. ЛИХОТА.

Віцебск ноччу.

Фота А. КОГАЛЯ.

ЯГО ПАМ'ЯТАЮЦЬ У СІБІРЫ

Вясной 1966 года ў Кемерава прыехалі госці з Галандыі. І дзе б яны ні былі—на шахтах, на хімічным камбінаце, у Вышэйшым тэхнічным вучылішчы,—усюды, і ад людзей старэйшага пакалення, і ад маладых, чулі галандцы многа кранаючых, цёплых слоў аб сваім земляку—Себальду Юстынусу Рутгерсу, які многа сіл і энергіі аддаў будаўніцтву новай, савецкай Сібіры. Яго не забылі ў Кемерава, як не забылі на яго радзіме—у Галандыі.

Аб яркім жыцці, кіпучай і вельмі разнастайнай дзейнасці гэтага чалавека расказвае толькі што вышэйшая ў свет кніга серыі «Жыццё славутых людзей» — «Рутгерс». Аўтары яе Гертруда Трынчэр-

Рутгерс і Карл Трынчэр даюць карціну вялікага і складанага шляху энтузіаста, які ажыццяўляў смелыя задумы, ішоў непратаптанымі сцяжынкамі.

Аўтары пачынаюць кнігу гадамі дзяцінства, юнацтва і станаўлення Себальда Рутгерса, паказваюць, як стаў ён вядомым галандскім інжынерам, як адправіўся ў Інданезію, а потым аб'ездзіў шмат краін (Кітай, Індыю, ЗША) і нарэшце ў 1918 годзе трапіў у Савецкую Расію. Кніга расказвае аб сустрэчах Рутгерса з Леніным, аб тым, як галандскі інжынер аддаў свае веды і вопыт маладой Савецкай Рэспубліцы і на працягу сямі год (з 1921 па 1927 гг.) узначальваў АІК—«Аўтаномную індустрыяльную калонію Кузбас» пры Савецкай Працы і Абароны.

Гэта быў смелы эксперымент—стварэнне працоўнага калектыву, які складаўся з людзей больш чым

дваццаці нацый (амерыканцы, англічане, галандцы, фіны і інш.), заснаванага на прынцыпе інтэрнацыянальнай салідарнасці. Кіраўніцтва такім прамысловым прадпрыемствам было справай складанай і цяжкай. Але галоўная яго мэта дасягнута—«маленькі інтэрнацыянал у Сібіры» (як назваў Рутгерс АІК) ператварыўся ў буйное індустрыяльнае прадпрыемства і паказаў усяму свету, што можа зрабіць міжнародная салідарнасць людзей працы.

Кніга расказвае таксама аб навуковай дзейнасці Рутгерса—яго даследаваннях у галіне аграрных адносін, аб яго жыцці і рабоце ў Аўстрыі і Галандыі, удзеле ў руху Супраціўлення ў гады другой сусветнай вайны, пасляваеннай рабоце ў таварыстве «Нідэрланды—СССР».

Г. КАРАТКЕВІЧ.

ДЫМОК НАД ПАКІНУТЫМ КОМІНАМ

Вайна заканчвалася. Савецкая Армія гнала на захад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Баючыся пакарання, уцякалі за мяжу і тыя, хто ў гады ліхалецця супрацоўнічаў з акупантамі. Падаўся на захад і былы паліцай Міхаіл Шалесны, кінуўшы ў вёсцы Руда Яварская жонку і двух малых дзяцей.

...Мінула некалькі гадоў. Сталі аднаўляцца разбураныя вайной вёскі і гарады, закрасавалі буйным коласам нівы. Зямля, якая нядаўна стагнала пад гусеніцамі нямецкіх «тыграў», адраджалася, маладзела.

Аднойчы ў дзверы хаты Марыі Шалеснай пастукаў паштальён.

— Письмо вам принёс,—сказаў ён.

— Можна, ад Міхаіла?

— Не ведаю, але адрас напісаны на польскай мове.

Дрыжачымі рукамі жанчына разарвала канверт. Прабегшы вачыма няроўныя малапісьменныя радкі, яна даведалася, што муж апынуўся аж у Лондане.

— Ён усё-такі жывы,—цешылася сялянка.— Каб не вайна, такога не здарылася б,—спрабавала апраўдаць мужа, хоць і ведала, што справа не толькі ў вайне.

Письмы пайшлі часцей. Марыя падрабязна даведалася аб тым, як жыве яе муж, дзе ён працуе. Часта пра бацьку пыталіся ў маці сыны Ваня і Юзік.

— Дзе наш тата?

— Чаму ён не вяртаецца дамоў?

— Ці далёка той Лондан?

Што магла адказаць яна дапытлівым малым?

— Не лезьце ў вочы, дзеткі,—адмахвалася жанчына.—Калі станеце дарослымі, усё раскажу.

Безумоўна, нялёгка было гадаваць двух дзяцей без

гаспадара ў хаце. Але аднавяскоўцы дапамагалі Марыі.

Ішоў час. Дзеці скончылі школу, пайшлі служыць у Савецкую Армію.

І вось, калі мінула дваццаць гадоў пасля сканчэння вайны, Міхаіл прыслаў незвычайнае пісьмо. У ім ён запрашаў жонку і дзяцей пераехаць на жыхарства ў Англію. Вырашыць гэтае пытанне сама Марыя не магла. У Маскву і Маргелёў, дзе служылі Іосіф і Іван, пайшлі лісты. Пасля весткі ад маці сыны абмяняліся думкамі паміж сабой і катгарычна адмовіліся.

А маці кастрычніцкім днём 1965 года пакінула родную вёску і адправілася ў далёкую дарогу.

Вясковай жанчыне, якая скончыла калісцы пачатковую школу і ніколі не выязджала далей раённага цэнтру, падарожжа здавалася таямнічым і вельмі прывабным. Хутка да сваякоў і знаёмых у Руду Яварскую пацяклі пісьмы. Марыя пісала, што Лондан ёй спадабаўся, муж сустрэў яе сардэчна, жывецца нядрэнна.

«Спаць магу колькі захачу,—паведамляла яна.—На работу Міша ідзе ў шэсць гадзін раніцы. Мяне нават не будзіць. Я ўстану, прыбяру пасцель, кватэру і чакаю яго з работы. Вечарам п'ем чай, глядзім перадачу па тэлевізары».

Марыя пісала і піша не толькі сынам. Паштальён часта прыносіць ад яе пісьмы сёстрам мужа Зінаідзе Юшкевіч, Алене Гузоўскай, пляменніцы Марыі Гузоўскай, пляменніку Іосіфу Гузоўскаму, сваякам Юліі Янушкевіч, Дар'і Янушкевіч, хрэсніцы Надзеждзе Мармаш.

Перада мной каля дзесятка пісьмаў Марыі Шалеснай. Усе яны напісаны за апошнія два гады. У першых эмігрантка захапляецца прыгажосцю Лондана, бага-

тым адзеннем людзей. У наступных настрой мяняецца. Вось пісьмо, напісанае ў чэрвені 1966 года:

«Вы паведамляеце, што сёлета багаты ўраджай на ягады. Я часта ўспамінаю, як мы разам хадзілі ў лес, успамінаю і заліваюся горкімі слязямі. Тут няма лесу, не пачуе голасу зялёлі. Усё патанула ў гуле машын, у гарадскім шуме. Цяжка жыць на чужыне...»

А вось урыўкі з пісьма, адпраўленага з Лондана 20 чэрвеня мінулага года. Яно напоўнена яшчэ большым сумам па роднай вёсцы, па знаёмых.

«Дарагая і родная сястрыца! Няўжо мы не ўбачымся! Я пішу гэты ліст, і слязы засцілаюць вочы. Нідзе не бывае лепш, як у родным краі».

Далей Марыя Шалесная піша пра свае сны, якія прыводзяць яе ў Руду Яварскую, з любоўю ўспамінае самыя простыя дробязі жыцця сярод аднавяскоўцаў.

«Калі атрымліваю вестку са сваёй вёскі, то перачытваю яе па 5 разоў. Мне здаецца, што я гавару з вамі. Вы не ўяўляеце, як цяжка жыць на чужой старане. Невыносна цяжка, што не ведаеш мовы, людзей. Хата здаецца пустой і дзікай. Ніхто да цябе не прыдзе, ні да каго не сходзіш».

У адным з пісьмаў Марыя скардзіцца на тое, што пагоршылася здароўе, і просіць выслать лжарства, якое цяжка дастаць і якое дорага каштуе ў Лондане.

У той час, як 59-гадовая жанчына сумуе па родных мясцінах, жыццё ў яе вёсцы ідзе нястрымнай хадой. Атрымалі спецыяльнасці яе сыны. Старэйшы стаў кранаўшчыком і працуе ў Баранавічах, маладшы скончыў Казлоўшчынскае сельскае прафесійна-тэхнічнае вучылішча і водзіць трактар па палях калгаса «Перамога».

Нядаўна абодвы яны ажаніліся. Жонка Івана працуе ў мясцовай участкавай бальніцы, жонка Іосіфа—настаўніца пачатковых класаў Рудаяварскай дзясцігодкі.

Адгулялі ўжо і вяселле. Маладых віншавалі сваякі, знаёмыя, сябры. Толькі самыя пачэсныя месцы, на якіх звычайна на вяселлі сядзяць бацькі, былі не заняты.

Міхаіл яшчэ мае нейкую надзею на забеспячэнне ў старасці, а жонка нават не можа і думаць аб гэтым. Яна не працуе, і пенсію плаціць ёй ніхто не будзе.

«Іншаземцам тут вельмі цяжка, — піша Марыя Шалесная.—Дзе англічане ледзь спраўляюцца трое, там эмігранта ставяць аднаго. Літасці ніякай, хоць памірай. Людзі тут злыя. Кожны дбае толькі аб сабе».

А Бацькаўшчына аднаўляецца, маладзее. Жыццё прадаўжаецца. Хутка над комінам запусцела, пакінутай Марыяй хаты ўзаўсеца дымок. Яе будуць абжываць маладажоны Іван і Галіна.

М. ЯНУШКЕВІЧ.

СТЕЙНБЕК-МЛАДШИЙ И К^О

«ВЕСТНИК»

Мінск. Вуліца Захарава.

Фота А. КАЛЯДЫ.

Голас Радзімы

№ 13 [1020]

Любой уважающий себя бюрократ знает, что следует поначалу отвечать «нет», а потом уже «да», поскольку смелить первое заявление на второе легче, чем сделать это в обратном порядке.

В американской армии подобный бюрократический синдром выражается более категорично: «Что? Быть этого не может!» По прошествии достаточного времени признается, что «это» случилось.

А случилось вот что.

В Вашингтоне на днях полиция арестовала наркомана. Случай в Америке самый обыкновенный, если бы нарушителем закона не оказался сын небезызвестного писателя Джона Стейнбека — Джон Стейнбек 4-й.

Наследник «славного» имени только что возвратился домой из Вьетнама, где год воевал в армии США. Считаю, видимо, что дома ему бояться некого, Джон, потеряв бдительность, попался в руки властей.

Имя папаша, естественно, привлекло к Стейнбеку-младшему интерес журналистов. В кругу представителей прессы Джон разоткровенничался:

«Джентльмены, бога ради не думайте обо мне плохо. Не отрицаю, я принимал наркотики, но исключительно за компанию».

«Вы же знаете, — доверительно продолжал Стейнбек-младший, — у нас в Южном Вьетнаме каждые трое парней из четырех пользуются наркотиками. Война все-таки...»

Журналисты не замедлили преподнести этот факт в печати как сенсацию.

Зачитный рефлекс военного руководства в Сайгоне сработал тоже незамедлительно — «не может этого быть, потому что быть этого не может» и точка.

Другая точка зрения у командующего американской военной полицией в районе Тихого океана бригадного генерала Чарли Муэр-младшего. Он признал, что только за 10 месяцев нынешнего года на Юге Вьетнама было арестовано 524 американских солдата и офицера, обвиненных в употреблении наркотиков. Непойманных же нарушителей, по его мнению, наберется несколько тысяч.

«Ох, уж эти военные», — посетовал журнал «Ньюсуик». И многомиллионным тиражом поведат читателям историю с наркотиками, о которой мы напомнили. Журнал «воочию» американского оружия» поручил Джону Доннели, корреспонденту «Ньюсуик» в Сай-

гоне «творчески» осветить проблему марихуаны.

Да, признает Доннели, курение марихуаны в американской армии процветает. Но что же с ней еще делать, если в Южном Вьетнаме она почти ничего не стоит? Американский практицизм просто не позволяет пропадать добру. Подумать только, в Дананге 5 унций (142 грамма) марихуаны можно выменять за 2-долларовую бутылку виски. И потому процент наркоманов в войсках высок. По скромным подсчетам официальных лиц, он составляет 25—30 процентов личного состава. «Но, — пишет Доннели, — лично не считаю, что процент наркоманов важен сам по себе. Не забывайте, что количество молодежи в дивизии равняется числу молодых жителей в американском городе с 300-тысячным населением. А ведь известно, — продолжает автор, — что в американских городах среди молодежи тоже процветает наркомания. Недаром нынешнее поколение называют поколением наркоманов».

Итак, «Ньюсуик» с задачей справился. Война, оказывается, ни при чем. Причина наркомании в армии Соединенных Штатов заключается, как выяснилось, в самой американ-

ской молодежи, которая, дескать, злостно не желает отказываться от своих порочных привычек ради защиты «свободы и независимости» Америки.

Согласно восточной мудрости — «прежде чем осудить, попытайтесь оправдать». Что ж, вероятно, у парней, окопавшихся в тропических джунглях, возникает желание отвлечься от невеселых размышлений, когда после атаки Армии освобождения во взводе недосчитывают треть состава.

Нет ничего удивительного и в том, что процент наркоманов в армии США в несколько раз больше, чем в самих Штатах. Это, вероятно, происходит от того, что средняя продолжительность жизни американского солдата в Южном Вьетнаме в несколько раз меньше, чем у среднего американца.

«И вообще — какая разница, — думает солдат, — от чего подохнуть — от пули или марихуаны?»

Можно лишь посочувствовать г-ну Стейнбеку-старшему, что его ура-патриотические призывы не дали моральной поддержки даже Стейнбеку-младшему, которому, как и другим солдатам в Южном Вьетнаме, пришлось искать утешение в наркотиках.

Тры стары з мегечы

Юныя кінааматары школы № 5 горада Полацка вучні 9-га класа Віктар КОНАНУ і Уладзімір КАСАРЭВІЧ рыхтуюцца да дэманстрацыі новага фільма.

Фота Г. УСЛАВА.

ЮБІЛЕЮ РЭСПУБЛІКІ— ПАРТЫЗАНКІ

Усё больш чытачоў набывае сучасная беларуская літаратура. Даўно ўжо творы нашай прозы, паэзіі і драматургіі выйшлі за межы рэспублікі і за межы Савецкага Саюза, перакладзены на многія мовы свету. Імя Івана Шамякіна называюць сярод самых папулярных пісьменнікаў, яго кнігі выдаюцца вялікімі тыражамі, п'есы і інсцэніроўкі раманаў ідуць у многіх тэатрах.

У мінулым годзе некалькі тэатраў рэспублікі, і сярод іх акадэмічныя тэатры імя Я. Купалы і Я. Коласа, ажыццявілі інсцэніроўку рамана «Сэрца на далоні». Біяграфіі людзей, якія перанеслі ўсе цяжкасці мінулай вайны і не згубілі юнацкага запалу, якія беражліва ставяцца да сэрца чалавека, — гэтыя біяграфіі ў цэнтры ўвагі пісьменніка.

А зусім нядаўна мы зноў сустрэліся адразу з дзвюма прэм'ерамі спектакляў па творах Івана Шамякіна — спектаклем Беларускага тэатра юнага гледача «Дзеці аднаго дома» і шматсерыйнай тэлепастаноўкай па рамана «Трывожнае шчасце».

«Дзеці аднаго дома» — п'еса, у аснову якой пакладзены сапраўдны факт часоў Вялікай Айчыннай вайны. Выхаванцы аднаго з дзіцячых дамоў, выгнаныя вайной, брылі па дарогах Беларусі. З імі была выхавальніца, але яна не многім магла дапамагчы сваім выхаванцам. Яны пераносілі сніцовы агонь з самалёта, які на брыоным палёце паліваў цэль. Яны хавалі малышоў, загінуўшых ад куль, асколкаў, голаду і хвароб... Дзеці раней часу сталі дарослымі і зразумелі неабходнасць барацьбы. Арганізаваўшы партызанскі атрад, яны сталі народнымі месціцамі. Аб гэтым эпізодзе, аб усенароднай партызанскай вайне ў Беларусі, аб няпростым маральным аспекце гэтай гісторыі раздумвае аўтар. Аб віне тых, хто пазбавіў дзяцей дзяцінства і прымусіў узяць у рукі зброю, аб клопатах дарослых, якія ахоўвалі дзяцей у гэтыя грозныя дні. І аб тым, як цяжка даводзіцца кожнаму з рэбяч, выхаваных у духу гуманізму, аб патрыятызме, стойкасці і прыгажосці душэўнай — вольна аб чым раскажана ў п'есе і спектаклі тэатра юнага гледача, пастаўлены маладым рэжысёрам, выпускніком Беларускага тэатральнага інстытута В. Скарабегам.

Вайна... Тыя страшныя чатыры гады дасюль не могуць забыць людзі, перажыўшы яе. Вялікая гора народнае і сёння ступаецца ў сэрцы ўсіх сумленных людзей. Як забыць гэта жыццёвае Беларусі, дзе загінуў кожны чацвёрты!

І ўспаміны гэтыя — як рэжывем загінуўшым, як напамінак жывым, каб такое не паўтарылася ніколі... «Трывожнае шчасце» — так назваў свой рамана Шамякін. «Начныя зарніцы», «Агонь і снег» — так названы дзве серыі тэлепастаноўкі, створанай па рамана І. Шамякіна мінскай студыяй тэлебачання. Зусім нядаўна ўбачылі гэту пастаноўку тэлегледачы ўсёй краіны — з Мінска яна трансліравалася на Маскву. Паставіў яе рэжысёр Аляксандр Гутковіч, незадоўга да гэтага ўдасцены ганаровага звання лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР за пастаноўку «Людзі на балоце».

Першае каханне, простыя чалавечыя радасці і клопаты — усё гэта асветлена начнымі зарніцамі вайны, што стаіць на парозе. Гэта адчуванне асаблівай значнасці кожнага ўчынку ўзмацняецца рэжысёрам і акцёрам, ствараючы ўсё нарастаючае напружанне.

Маладыя беларускія акцёры Марыя Захарэвіч і Генадзь Гарбук праўдзіва і ўсхвалявана выконваюць ролі Пятра Лемяшэвіча і яго жонкі Сашы. Іх любоў, іх разлука, цяжка і жорстка ваяныя дарогі — усё паказана падрабязна, ярка, дакладна.

Зараз на студыі тэлебачання здымаюць наступную серыю «Трывожнага шчасця». Зноў напружана працуюць у павільёнах, робяць здымкі на натуре, зноў думаюць, спрачаюцца, шукаюць — як раскажаць аб подзвігу людзей праўдзіва і таленавіта.

Гэтыя работы прысвячаюцца юбілею ардананоснай рэспублікі-партызанкі.

Л. МАЛІНІНА.

(Працяг. Пачатак у №№ 11—12).

Людзі з базару ўжо сталі разыходзіцца. Пацішэла. Знікла тлумнасць. Памалу пачынала шарэць. Набліжаўся вечар.

З'явілася радасная Надзя з мяшком за плячыма.

— Амаль поўны, — падміргнула яна Ваню. — А ты кажаў — не трэба... Ведаеш, як хлопцы абрадуюцца!..

Ваня хацеў прамаўчаць, але не стрымаўся, пахваліўся: — А я мятлу прадаў, — палез у кішэню і падаў ёй цукеркі. — На. Тае астасіся.

Надзя не паверыла: — Падумашкі? — Ага? — Сапраўдныя? — Салодкія...

Гэта было ўжо дзівам, цудам...

Яшчэ так нядаўна «падумашкі» лічыліся проста недарогімі цукеркамі. Цяпер жа Надзя глядзела на іх, як на кашаны ласунак.

Цукеркі вельмі хутка растулялі ў роце, і яна кінула Ваню:

— Пайшла. Я была каля вакзала, паглядзела. Можна. Вывесім. І яшчэ ў мяне ёсць адно месца. Там трэба абавязкова...

Яны паціху рушылі да вакзала. Цягнулі санкі з нікому не патрэбнымі мётламі, уважліва азірліся па баках. То тут, то там высіліся закопчаныя руіны. Няўтульна выглядаў Віцебск — нібы дом, які раптам страціў кляпатлівага і рупнага гаспадара.

Групкімі па вуліцах праходзілі фашысты, з аўтаматамі на грудзях, з настаўленымі каўнярамі шынялёў. Гучна перагаворваліся, смяяліся.

Надзя звярнула ўлева. Трошкі прайсці — і будзе старая хата. Ніхто ў ёй не жыве, яна ледзьве ліпіць, вось-вось абваліцца: там можна схваць мяцёлкі, адпачыць.

У хаце было цёмна. Толькі праз шчыліны прабіралася некалькі палосак шэрага святла. Ваня нерашуча пераступіў парог.

— Хадзі, хадзі, — падагнала яго Надзя. — Не бойся. Падлога цэлая. Я тут была.

Пасярод хаты стаяў стол. Каля яго дзве шырокія лаўкі.

— Халаднавата, а то жыць можна, — падхвальвала прытулак Надзя. — Мы трошкі пажэдзім. А потым я табе пакажу і вакзал, і камендатуру, і тое месца...

Яна села на лаўку і гарача зашпатавала яму:

— Разумееш, у былым рамесным вучылішчы цяпер іхняя казарма, а ў двары — лагер военнапалонных. Насы там. Трэба сцяг... Разумееш, раніцай глядзяць, а тут — чырвоны сцяг!..

Ваня маўчаў. — Ты не думай, што так ужо цяжка. Там можна...

Але Ваня ўсё яшчэ маўчаў, нешта думаў. І тады Надзя пакрыўдзілася: такі план, такая радасць будзе для нашых военнапалонных, а ён з сябе начальніка строіць, асцярожнічле... І выпаліла:

— Я адна зраблю! Не пабаюся.

На гэта Ваня рашуча сказаў: — Нікога адна рабіць не будзеш. Нас паслалі дваіх. Дваіх і будзем выконваць заданне... Я старэйшы...

— Падумаеш, — хмыкнула Надзя, — ён старэйшы...

— І над казармай вывесім сцяг...

— Ну, вось, — узрадавалася Надзя.

— Толькі спачатку над вакзалам і камендатурай...

— Ладна, — згадзілася яна. Галоўнае, што Ваня прыняў яе план. І з ім, вядома, лягчэй. Усё ж удаіх...

Цёмна і ціха. Проста не верыцца, што ў горадзе можа быць такая цемра і такая цішыня. Падміргваюць рэдкія зоркі, ды яны так высока і такія дробныя, што ад гэтага цемра здаецца яшчэ больш густой.

Але самае дзіўнае — цішыня. Такая, што чуваць, як рыпцяць дзверы недзе ў канцы квартала, як пакашлівае вартавы. Самае небяспечнае — гэтая вось цішыня. Ступіш не так — і загрыміць якая-небудзь бляшанка, пакоціцца ўніз растушчаная цагляна...

Надзя чуе, як побач насцярожана дыхае Ваня. Яны ўжо цэлую гадзіну ні слова не казалі адно аднаму. Моўчкі пераблі перон на вакзале. Моўчкі Ваня ўлез на дах. Моўчкі Надзя ўнізе сачыла за вартавымі. Секунды, мінулы цягнуліся бясконца доўга. Завінела нейкая бляха — відаць, Ваня зачэпіўся за вадацёчную трубу. Звінела доўга і гулка. Толькі б не пачулі... Ваня саскочыў. Сціснуў ёй руку — і яна адчула, як дрыжаць яго пальцы. Відаць, ад стомы — гэта ж трэба залезці, падцягваючыся на руках, і спусціцца...

Потым — камендатура.

І вось былое рамеснае вучылішча. Чырвоны цагляны будынак. Цяпер не відаць, што ён чырвоны, але Надзя памятае. Добра памятае. І высокі ганак. І тыя жалезныя пруты. Відаць, у святыя да іх прымацоўвалі дрэўкі сцягоў, нашых, чырвоных. Нехта іх пагнуў, але вырваць не змог, яны засталіся.

Надзя намацала сцяг. Ён быў ля самага цэла — кавалак чырвонай тканіны. На кароткай палцы. Як закалоціць заўтра фашыстаў, калі ўбачаць яго! І як узрадуецца нашы, тыя, у лагеры, за калючым дротам!..

Мінут пятнаццаць яны назіралі за казармай, назіралі, як хадзілі два нямецкія салдаты

з вінтоўкамі. Часам салдаты сыходзіліся і пра нешта гаварылі. І зноў адзін — у бок, другі — у другі. Сышліся. Разышліся. Туп-туп... Туп-туп...

«Цяпер цёмна, — думала Надзя. — Як разыдуцца, перабегчы да казармы. Схвацца за вуглом. Зноў пачнуць ад яе разыходзіцца, тады вывешаць... Вось толькі — ці паспею...» Яна стала лічыць крокі вартавых. Раз... Два... Пяць... Пятнаццаць... Пятнаццаць туды, пятнаццаць назад. Можна паспець... Толькі б не пачулі... Як грукне сэрца! «Ваня яшчэ падумае, што баюся...» Ага. Сышліся. Стаяць. Чыркнула запалка. Закурылі. Стаяць, гавораць... Адзін пайшоў у казарму.

Будзе мянцэца, ці што?

Надзя торгнула Ваню за рукаў. Не мець пайшоў ад казармы. Крок... Тры... Пяць... Ну! Падхвілілася, прыгінаючыся, шыгнула да казармы. За ёю Ваня. Лягла за вуглом, прыціснулася да сцяны. Ваня — побач... Здаецца, немец не пачуў. Ідзе сюды. Туп-туп... Туп... Спыніўся. Бліскае агеньчык папяросы. Кінуў папяросу. Агледзеўся. Пайшоў назад.

Надзя кранула за плячо Ваню. Той падсадзіў яе. Эх, не дастае да пруты!.. Ваня падставіў плячо. Стала на плячо. Ухапілася за прут. Незанятай рукою пачала выцягваць сцяг...

Рыпнулі дзверы. Надзя саскочыла на зямлю. Здалося, што зямля аж скаланулася, загрымела...

З казармы выйшаў той, другі салдат. Нешта сказаў першаму і зарагатаў... Разыходзяцца... Крок... Два...

Ваня зноў падставіў плячы. Сцяг у руцэ. Яна намацавае пяты ў жалезным прудзе. Устаўляе туды дрэўка. Яно не лезе... Эх... Азяблымі пальцамі натыкаецца на дрот. Мяккі... Ага... Прыкруціць дротам. Так. Раз, два. Трымаецца. Яшчэ раз. Здаецца, добра. Ну, яшчэ... Ідуць немцы назад. Крок... Два... Тры... Усё. Сцяг прыкручаны... Надзя асцярожна спаўзае на дол.

Немцы спыніліся. Тупаюць нагамі. Відаць, замёрзлі, хоць мароз і невялікі... «Ваякі... Пайшла... Крок... Два... Тры... Надзя падхвіліваецца і перабягае вуліцу. Следам — Ваня.

Паціху, хаваючыся за руіны, адыходзяць яны ўсё далей і далей. Праходзіць, знікае насцярожанасць. На душы становіцца лёгка і радасна. І Надзя пляскае Ваню па плячы, пытаецца шэптам:

— Ну?

— Добра, — адказвае той. — Малайчына!

— Ты таксама, — шэпча Надзя. — Я цябе, калі злазіла, па галаве нагой стукнула... Выбачай.

— Нікога. Не балюча...

[Працяг будзе].

Пспяхова займаецца ў Мінскім мастацкім вучылішчы Зіна Якушава. У гэтым годзе яна скончыць вучылішча і атрымае дыплом выкладчыка чарчэння і малявання ў сярэдняй школе. НА ЗДЫМКУ: З. ЯКУШАВА ў мастацкай майстэрні.

Фота В. КРЭТАВА.

ПРАЎДА АБ «АКЦЕ 25 САКАВІКА»

Агульны сход Акадэміі навук БССР, які адбыўся ў Мінску, падвёў вынікі навукова-даследчых і доследных работ, якія праводзіліся ў 1967 годзе.

З дакладам аб навуковай дзейнасці Акадэміі навук БССР за 1967 год выступіў галоўны вучоны сакратар прэзідыума АН БССР Ф. Вінакураў.

Дакладчык указаў, што па плане навукова-даследчых работ, які ўключаў 65 праблем і 253 тэмы, атрыманы істотныя вынікі. Многія з выкананых вучонымі работ прызнаны важнымі дасягненнямі ў галіне прыродазнаўчых і грамадскіх навук у краіне.

Шмат складаных пытанняў вырашана інстытутамі фізіка-матэматычнага аддзялення. У Інстытуце фізікі тэарэтычна прадказана і эксперыментальна пацверджана магчымасць стварэння новага універсальнага тыпу лазераў на арганічных фарбавальных. Знойдзена матэрыялаў уяўленне ўраўнення Эйнштэйна, якое дазваляе выкарыстаць агульныя метады тэорыі элементарных часціц для апісання гравітацыйнага поля. Створаны і выпрабаваны новыя тыпы спектральных прыбораў з аўтаматычнай рэгістрацыяй.

Навуковыя работнікі Інстытута фізікі цвёрдага цела і наўправаднікоў распрацавалі метады атрымання каштоўных для навішай тэхнікі матэрыялаў. У Інстытуце цеплаі масаабмену паспяхова распрацоўваецца тэорыя цеплапераносу. На падставе навуковых эксперыментаў прапанаваны новыя метады і інжынерна-тэхнічныя распрацоўкі, якія будуць укаранёны ў народную гаспадарку. Спецыялістамі ў галіне ядзернай энергетыкі атрыманы вырабы з мадыфікаванай драўніны, якія надыбраны на вытворчыя выпрабаванні. Радыецыйна-хімічным шляхам зроблена доследная партыя валокнаў для вытворчасці нятаканых матэрыялаў.

Фізіка-тэхнічны інстытут устанавіў эфект уплыву ультрагуку на рух вадкасцей у капілярах, які дазваляе павялічыць яго хуткасць у 40—50 разоў. Тут жа распрацаваны гідрадынамічны спосаб выціскання гарачага рэжучага інструмента, што ў 2—3 разы скарачае расход хуткарэжучай сталі.

Ф. Вінакураў назваў некалькі работ, завершаных вучонымі — хімікамі, біёлагамі, розныя па тэматыцы, характары і зместу даследаванні навуковых устаноў аддзялення грамадскіх навук.

Вялікую арганізацыйную і падрыхтоўчую работу правяла галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Эцыклапедыі. Першы том БелСЭ мяркуецца выдаць да 50-годдзя Савецкай Беларусі.

З кожным годам атрымліваюць далейшае развіццё міжнародныя сувязі. У 1967 годзе вучоныя АН БССР прынялі ўдзел у 32 міжнародных і нацыянальных канферэнцыях, кангрэсах, нарадах і зрабілі на іх 35 дакладаў. У сваю чаргу Беларусь наведвалі многія замежныя спецыялісты, якія знаёміліся з вопытам і дасягненнямі, метадыкамі і распрацоўкамі навуковых устаноў АН БССР.

У сваіх «змагарных чынах» беларускія буржуазныя нацыяналісты адводзяць асобае месца так званаму «Акту 25 сакавіка». Яны робяць выгляд, што не маюць ніякіх дачыненняў да крывавага злачынства ў гады гітлераўскай акупацыі ў Беларусі. Затое «Акт 25 сакавіка» паўстагадовай даўнасці нацыяналісты падаюць як сведчанне найвялікшага дабрадзейства з іх боку, спадзеючыся на тое, што сапраўдная сутнасць гэтага «Акта» ўжо сцёрлася з памяці беларускага народа. Не, нічога не забылі беларусы з гісторыі барацьбы за сваю свабоду і незалежнасць! Аб тым, як на самой справе выглядалі падзеі тых год, раскажаецца ў публікуемым ніжэй артыкуле.

У 1917 годзе Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя звергла буржуазны Часовы ўрад. У цэнтры і на месцах была абвешчана ўлада Саветаў рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў. Дзякуючы рэвалюцыі і Савецкай уладзе беларусы, як і ўсе народы вольнай Расіі, упершыню за шматгадовую гісторыю атрымалі права і магчымасць стварыць сваю нацыянальную дзяржаву. Поўным ходам ішла падрыхтоўка да стварэння Беларускай Савецкай Рэспублікі. Але звернуўся рэвалюцыйны пануючы клас яшчэ не склалі зброі, ім на дапамогу прыйшлі замежныя інтэрвенты.

18 лютага 1918 года нямецкія войскі кайзера Вільгельма аднавілі ваенныя дзеянні. Яны акупіравалі амаль усю Беларусь, Украіну, Дзвінск, Пскоў і іншыя гарады, уварваліся ў Крым і на Каўказ. З лоўначых, поўдня, усходу на маладую Краіну Саветаў абрушыліся амерыканскія, англійскія, французскія і японскія захопнікі. Смерць і разбурэнне неслі з сабой і белавардзейскія полчышчы, атрады буржуазна-нацыяналістычнай контррэвалюцыі.

Выкарыстоўваючы цяжкае становішча краіны, беларускія буржуазныя нацыяналісты ў снежні 1917 года з дапамогай так званых «Усебеларускага кангрэсу» спрабавалі захапіць уладу. Гэта было спецыяльна падабранае контррэвалюцыйнай «Беларускай радай» зборнішча, якое называла сябе «прадстаўніцкай беларускага народа». У сапраўднасці яно складалася з буржуазных інтэлігентаў, памешчыкаў, фабрыкантаў, кулакоў, буйных чыноўнікаў. У ім верхавадзілі такія «народныя прадстаўнікі», як агент царскай тайнай паліцыі слудкі памешчык Астроўскі, піскі памешчык, уладальнік 5 500 дзесяцін зямлі Скірмунт, афіцэр царскай арміі Езавітаў і ім падобныя.

Пасля некалькіх дзён гаварыліні аб «летшай долі беларусаў», «кангрэс» заявіў аб непрызнанні ўлады Саветаў рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў, законна абраных самім насельніцтвам. Нацыяналісты выршылі стварыць асобную ад рэвалюцыйнай Расіі «незалежную беларускую дзяржаву», а ў сапраўднасці — вотчыну беларускіх памешчыкаў і капіталістаў.

Выказваючы волю беларускага народа, мясцовыя органы Савецкай улады распуцілі «кангрэс». Дэлегаты павятовых і губеранскіх з'ездаў, якія тады праходзілі, аднадушна адобрылі роспуск гэтага зборнішча.

Аднак роспуск «кангрэсу» не спыніў беларускіх буржуазных нацыяналістаў, яны толькі чакалі зручнага моманту для новых выступленняў супраць улады рабочых і сялян. І калі 21 лютага 1918 года нямецкія войскі захапілі Мінск, іх першымі

віталі прадстаўнікі «Беларускай рады».

«Беларуская рада» ў якасці часовага ўрада будучай «незалежнай» Беларусі стварыла так званы «Народны сакратарыят», у які ўвайшлі Скірмунт, Мамонька і іншыя. 9 сакавіка 1918 года «Беларуская рада» апублікавала зварот да насельніцтва, у якім Беларусь абвешчала «народнай рэспублікай». У гэтым звароце беларускаму народу абяцалі розныя вялікія правы і свабоды. Тут жа даваліся абавязальствы «ахоўваць законны парадак жыцця, правы і вольнасць працоўнага народа».

А ў гэты час нямецкія акупанты гаспадарылі на беларускай зямлі. Яны разбуралі народную гаспадарку, вывозілі ў Германію абсталяванне фабрык і заводаў, запасныя ройкі, царкоўныя званы, чыгуныныя агарожы, лес, мяса, сала. Акупанты рабавалі сялян, эксплуатавалі рабочых, расстрэльвалі ні ў чым не вінаватых людзей. Голад і эпідэміі панавалі ў нашым краі.

З дапамогай нямецкіх захопнікаў і іх верных паслугачоў — нацыяналістаў — уладальнікі фабрык і заводаў, памешчыкі аднаўлялі парадкі царскіх часоў. Рабочы дзень працягваўся 14—16 гадзін у суткі, была мінімальна зніжана заробатная плата, забаронены сходы. Сялян прымушалі 2—3 дні ў тыдзень працаваць на памешчыкаў, плаціць высокія падаткі.

Непакорных жорстка каралі. У Слуцкім павеце было расстраляна 60 сялян, якія не хацелі падпарадкавацца акупантам. У Аршанскім раёне была спалена вёска Навасёлкі, а яе жыхары расстраляны. У памешчыцкіх сядзібах Лепельскага павета былі пабудаваны шыбеніцы. Сялян білі шампаламі.

Першамайская дэманстрацыя ў Мінску ў 1918 годзе была разгромлена нямецкімі жандарамі і беларускімі паліцыйцамі. Яе з былых паліцэйскіх і крымінальнаў стварыў адзін з верхавадоў «Беларускай рады» Езавітаў.

Выслужваючыся перад акупантамі, нацыяналісты афіцыйна аб'явілі аб тым, што яны адмяняюць на тэрыторыі Беларусі ўсе законы Савецкай улады, і прапанавалі кіравацца законамі Часовага ўрада Керанскага.

Вось так «Беларуская рада» і яе ўрад абаранялі абвешчаныя ім правы беларускага народа. Найвялікшым здзекам над беларускім народам, вяршыняй здрады яго інтарэсам з'явілася апублікаваная нацыяналістамі 25 сакавіка 1918 года «Статутная грамата», названая ім «Актам 25 сакавіка». Створаная на паперы «Беларускай радой» «Беларуская народная рэспубліка» (БНР) гэтым ак-

там аб'яўлялася «незалежнай і свабоднай дзяржавай», якая парывае ўсе ранейшыя дзяржаўныя сувязі.

Іншымі словамі, нацыяналісты хацелі, каб беларусы адмовіліся ад сваіх брацкіх сувязей з рускім і іншымі народамі Расіі, з якімі многа год разам дзялілі і гора і радасці, разам падымаліся на рэвалюцыйныя бітвы супраць рускіх, украінскіх, беларускіх, польскіх і іншых эксплуатацыйных, разам змагаліся за лепшую долю для сябе і сваіх дзяцей.

Нацыяналісты паслалі прывітальную тэлеграму германскаму кайзеру Вільгельму, у якой называлі яго «вызваліцелем беларускага народа» і прыніжана прасілі ўзяць Беларусь пад сваю апеку.

Па Брэсцкаму мірнаму дагавору немцы павінны былі да восені пакінуць Мінск і ўсходнюю Беларусь. Нічым не рызыкуючы, акупанты выршылі даць нацыяналістам магчымасць пагуляць у незалежнасць. А раптам удацца адарваць Беларусь ад Расіі? Тады германскія імперыялісты будуць «на законнай падставе» (па просьбе «ўрада БНР») і далей гаспадарыць на беларускай зямлі.

А тым часам сярод самазваных кіраўнікоў пачалася барацьба за ўладу. Скірмунт, які пры цары быў дэпутатам Дзяржаўнай думы, а потым членам царскага Дзяржаўнага савета, зараз прэгадываў на званне «яснавіяльможнага гетмана Беларусі». Ён нават ездзіў на перагаворы к «гетману ўсёй Украіны» Снарападскаму.

У нацыяналістаў было ўсё і свой «ўрад», і «незалежная дзяржава», і будучыя «гетманы». Не было аднаго — падтрымкі насельніцтва. Каб замацаваць сваю ўладу, яны пачалі арганізоўваць узброеныя атрады. Дамовіліся з буржуазнай «Украінскай цэнтральнай радой» аб сумесных дзеяннях супраць Савецкай улады.

Калі ж стаў відавочным ваенны крах кайзераўскай Германіі, «Беларуская рада» ў змове з літоўскімі нацыяналістамі звярнулася да англійскага і французскага ўрадаў за прызнаннем і падтрымкай. У абмен на зброю яна абяцала амерыканскім капіталістам аддаць на разграбленне нацыянальныя багаці Беларусі.

Але ў лістападзе 1918 года ў Германіі адбылася рэвалюцыя, якая звергла кайзера Вільгельма. Савецкі ўрад ануліраваў грабежніцкі Брэсцкі дагавор. Чырвоная Армія сумесна з партызанамі ачысціла нашу зямлю ад нямецкіх акупантаў. Разам з ім былі выкінуты з Беларусі і беларускія буржуазныя нацыяналісты.

1 студзеня 1919 года быў апублікаваны Маніфест Часовага рабоча-сялянскага ўрада Беларусі аб стварэнні Беларускай ССР. Дзень апублікавання Маніфеста

стаў днём нараджэння нашай рэспублікі.

2—5 лютага 1919 года ў Мінску адбыўся Усебеларускі з'езд Саветаў рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў, які аб'явіў Беларусь савецкай сацыялістычнай рэспублікай і прыняў Дэкларацыю аб устанавленні федэратыўных сувязей з брацкай Расійскай Рэспублікай. Ад імя ўсяго беларускага народа з'езд аднадушна заклімаў ганьбай контррэвалюцыйную «Беларускую раду» і аб'явіў яе паза законам.

Аднак нацыяналісты ніяк не хацелі прымірыцца з паражэннем. Калі ў 1919 годзе на тэрыторыю Беларусі ўварваліся войскі буржуазна-памешчыцкай Польшчы, беларускія нацыяналісты на чале са Скірмунтам назвалі Пінсудскага «вызваліцелем беларускага народа» і прасілі ўзяць Беларусь «пад сваю высокую руку».

З дапамогай беларускіх захопнікаў Езавітаў збіраў узброеныя атрады для пасылкі на фронт супраць Чырвонай Арміі і барацьбы супраць партызан.

Пасля краху беларускай акупацыі беларускія нацыяналісты разбрыліся па межных закутках і доўгія гады плялі змовы і інтрыгі супраць СССР, дапамагалі замежным разведкам рыхтаваць і заклідаць шпіёнаў і дыверсантаў у Беларусь і іншыя савецкія рэспублікі.

У 1941 годзе, калі гітлераўскія орды акупіравалі Беларусь, разам з новымі гаспадарамі вярнуліся і беларускія нацыяналісты. Сярод іх быў і слудкі памешчык Астроўскі. Да сваёй ранейшай славы платнага агента ён далучыў атрыманы ад гітлераўскіх акупантаў тытул «прэзідэнта» створанай ім «Беларускай цэнтральнай рады». А былі царскі афіцэр Езавітаў, які прысвоіў сабе званне генерала, атрымаў у гэтай «радзе» чын «ваеннага міністра».

Але Гітлер, як і кайзер Вільгельм і Пінсудскі, не апраўдаў надзеі беларускіх буржуазных нацыяналістаў. І вось парадзела кампанія перакінулася да новых гаспадароў, якія плоціць доларамі. Выслужваючыся перад імі, бебурнацы паклёпнічаюць на нашу краіну, фальсіфікуючы факты, набіваюць сабе чану.

Нацыяналістычныя верхаходы з году ў год наладжваюць пышныя «імпрэзы» з нагоды «Акта 25 сакавіка». З кожным разам яны ўсё больш упрыгожваюць «Акт» новымі хвалебнымі эпітэтамі, ярка расліваюць тое, як у далёкім ужо 1918 годзе, калі Беларусь была акупіравана кайзераўскімі войскамі, яны гэтым «Актам» ашчаслівілі беларускі народ, далі яму «незалежную беларускую дзяржаву».

Але гістарычныя факты даказваюць, што «Акт 25 сакавіка», зроблены беларускімі буржуазнымі нацыяналістамі з ласкі нямецкіх акупантаў, з'яўляецца дакументальным сведчаннем здрадніцтва імі нацыянальным інтарэсам беларускага народа. «Акт 25 сакавіка» — гэта абвінаваўчы акт супраць жменькі адшчапенцаў, якія называюць сябе «беларускімі змагарамі».

А. ПЯТРОВІЧ.

ШЧАСЛІВАЙ ДАРОГІ, ДРУЖА!

Паўлюку Пранузе —
50 гадоў

Не заўважыць, як хутка бяжыць час! Памятаю, хаці і было гэта амаль дваццаць гадоў назад, зайшоў я на хвілінку ў рэдакцыю нявіжскай газеты. Рэдактар вірнуў у акно і кажа:

— Пачакай трошкі, вунь Паўлюк Прануза да нас ідзе...

Гэта было маё першае знаёмства з ім. Пасля ўжо, працуючы ў Нясвіжы, я не толькі як мае быць пазнаёміўся з Паўлам Кузьмічам, але паспраўднаму пасябраваў з ім.

Не раз досвіткам ён будзіў мяне тэлефонным званком:

— Янка, ты чуў, у «Ленінскім шляху» займаюць камбайн новы пусканы буды!

Голас усхваляваны, радасны.

І вось мы ўжо крочым наўпраздні дугамі і пералескамі ў вёску Лань — цэнтр калгаса «Ленінскі шлях». Павел Кузьміч — у падкасаных штанах, звязаныя шнуркамі чаравікі на плячы матлююцца.

— Эх, і раса ж, браце! — захапляецца ён. — Нібы пацеркі!

Праз колькі дзён ён ужо чытаў мне свой новы верш. Я слухаў і нават адчуваў прахалоду ранішняй расы, і спеў жаваранка, і гул камбайна, і вясёлыя галасы жней...

Любіць Павел Кузьміч

вёску, яе працавітых людзей, захапляецца роднай прыродай. Але цяперашняя Нясвіжчына — гэта не толькі прасторы багатых арцельных палёў. За апошнія гады тут выраслі дасканалыя, абсталяваныя навішнімі машынамі прамысловыя прадпрыемствы. Паўлюк Прануза не мінае іх у сваёй творчасці, задушэўна расказвае пра людзей, якія будавалі заводы і цяпер працуюць тут. І зноў жа апавядае менавіта пра тое, што сам асабіста ўбачыў і адчуў.

Прыехалі, памятаю, на будаўніцтва Гарадзейскага цукровага. Доўга хадзілі, распытвалі, бо такое прадпрыемства было для нас навіною і, прызнацца, мы хацелі спэцігнуць яго сакрэты «самаадукацый». Павел Кузьміч, не зважаючы на тое, што быў заняты працай у школе, разоў пяць ездзіў туды з Нясвіжа і пасля напісаў цудоўны верш аб тым, як дзяўчына-кранаўшчыца запальвае ў паднябессі сонца.

Некя па-свойму, надзвычай шчыра Павел Кузьміч умее размаўляць з людзьмі. Пасля такой гаворкі многія яго субяседнікі застаюцца добрымі знаёмымі. Не забуду, як ён падарыў калгаснаму кавало свой зборнік вершаў «Добры дожджык». Той так расчуліўся, што проста не ведаў, як аддзячыць паэту. «Можна вам што-небудзь трэба зрабіць у кузні, дык вы скажыце, я хоць сёння

зраблю...» Пасля, гады прайшлі, я неяк завітаў да таго кавала і той адразу ж запятаўся:

— А як там жыве наш паэт? Перадайце яму паклон ад мяне...

Шмат дарог прайшоў Павел Кузьміч, шмат убачыў, шмат спазнаў. У час Вялікай Айчыннай вайны ўдзельнічаў у баях на Бранскім, Цэнтральным і 1-м Беларуска-франтах. Вайну закончыў у Берліне штурмам рэйхстага. Пасля дэмабілізацыі працаваў выкладчыкам мовы і літаратуры ў Нясвіжскім падучылішчы імя Якуба Коласа. Ён і цяпер выкладае родную мову ў сярэдняй школе Нясвіжа.

Першыя вершы надрукаваў у 1939 годзе. Вершы і нарысы ваеннага часу друкаваліся ў франтавых газетах, а таксама ў газетах «За Савецкую Беларусь», «Савецкая Беларусь».

Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла некалькі зборнікаў вершаў Паўлюка Пранузы: «Разгневаная зямля», «Добрай раніцы», «У далёкім раёне», «Маё зямлякі» і іншыя.

Сёння Паўлюку Пранузе — пяцьдзесят гадоў. У дзень яго юбілею хочацца ад усяго сэрца пажадаць: шчаслівай, лёгкай табе хады, дружа, па нашай роднай беларускай зямлі, багатага плёну на паэтычнай ніве!

Янка КАЗЛОЎ.

Паўлюк ПРАНУЗА

РОДНЫЯ МЯСЦІНЫ

Пацягнула да бацькоў у госці,
Пехатой адмераў доўгі шлях.
Мне насустрач сцежкі

маладосці
Выбеглі ў бярозах і клянах.
Пад зялёнай іхняю аховай
Я іду па роднай старане.

Вецер! Ты мяне не
падштурхоўвай,
Без тваёй паслугі лёгка мне.
Шэпча луг травой: «Калі

ласка»,
Серабрыцца хвалямі рака.
Хіляцца ў паклоне нізкім
краскі.

Вы па чым пазналі зямляка!

ДАРОГА НА ВОЗЕРА СВІЦЯЗЬ

Восень прадчуваючы, рабіны
Нахілілі цяжкія сцягі.

Стромкія, высокія яліны
У блакіт узняты, як стагі.

Едем да мясцін грыбных
у госці.

Да лясной, азёрнай цішыні.
— Вунь яна! — шчасліва

крыкнуў хтосьці,
Песню на паўслове прыпыніў.

Не дарога, а тунель зялёны.
Ні пылінкі,— свежасцю дышы.

Тут настрой сумотны
забаронен,

Толькі з песняй добраю
дружы.

ГАСЦЯМ БУДЗЕ ЗРУЧНА

У гандлёвым прадстаўніцтве ГДР у Маскве адкрыта выстаўка мэблі, якую пастаўляе Германская Дэмакратычная Рэспубліка для гасцініц «Інтурыст», якія будуцца ў Мінску і Кіеве.

Прадстаўнік гандальпрэдства Ханс Шмідт, расказваючы аб выстаўцы, паведаміў, што мэбля для мінскай гасцініцы распрацоўвалася канструктарамі, архітэктарамі і мастакамі ГДР у садружнасці з беларускімі калегамі і з'яўляецца арыгінальнай, нідзе не паўторанай.

...Уваходзім у нумар будучай гасцініцы. У парэдным пакоі—устаўная шафа для адзення, ў ёй аддзяленне для чамаданаў. Абстаноўка жылога пакоя простая і зручная. Камбінаваны

стол можа адначасова быць рабочым сталом, барам і туалетным столікам; зручныя ложка, крэслы, арыгінальная падстаўка для рэчэй, журнальны столік... Уся мэбля зроблена з чырвонага дрэва. Для таго, каб у жылыя пакоі не пранікаў вулічны шум, сцены абцягнуты гукапаглынаючай тканінай.

— К 1 мая, — сказаў Шмідт, — новая гасцініца ў Мінску, разлічаная на 450 месц, будзе поўнасна абстаўлена мэбляй ГДР.

У чэрвені ў сталіцы Беларусі мяркуецца адкрыць выстаўку бытавой мэблі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Яна размесціцца поблізу новай гасцініцы і зойме плошчу 1 600 квадратных метраў.

Р. ДОДЗІН.

ГАСТРОЛІ ЗА РУБЯЖОМ

Аркестр рускіх народных інструментаў і акадэмічны хор Свешнікава ў гэтым сезоне выступяць у Англіі. Аркестр выканае рускія фальклорныя мелодыі, хор—творы кампазітараў эпохі Адраджэння, заходнеўрапейскія і рускія XVIII—XIX стагоддзяў і сучасныя. Ансамбль Ігара Малсеева і сімфанічны аркестр

Маскоўскай філармоніі збіраюцца ў Скандынавію. Акрамя танцаў і балетных сюіт, у рэпертуары ансамбля з'явіліся аднаактовыя балеты. Аркестр таксама значна расшырыў рэпертуар: кампазітар Д. Шастаковіч даў яму права першага выканання дзвюх сваіх сімфоній і паэмы «Пакаранне Сцяпана Разіна».

ВАЕННАЯ СТАТЫСТЫКА

Самай працяглай з усіх шматлікіх войнаў у гісторыі лічыцца Стогадовая вайна паміж Англіяй і Францыяй. Яна працягвалася 115 год— з 1338 г. па 1453 г.

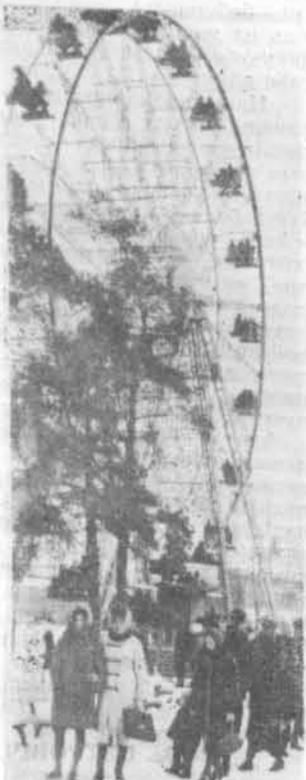
Падлічана, што, пачынаючы з 1496 г. і да

нашых дзён, усяго 230 год на зямлі быў мір. У астатні час дзе-небудзь ды вяліся войны.

Самую маленькую ў свеце армію мае дзяржава Сан-Марына—усяго 11 чалавек. Між іншым, у Ісландыі і ў Ліхтэнштэйне арміяў наогул няма.

БЫВАЙ, ЗІМА!

Фота М. САМАХВАЛОВА.

Размаўляюць дзве прыяцелькі:

— Учора пасля столькіх год убачыла твайго мужа... Якая прыгожая ў яго сівізна!

— І гэтым ён таксама абавязан мне!

— Вось ты які! А перад вяселлем абяцаў пакласці мне да ног зямны шар!

— А хіба ён у цябе не пад нагамі?

— Мама, наш тата з глузду з'ехаў! Размаўляе па тэлефоне з нейкім зайчыкам!

Размова сябровак:
— Я атрымала з Індыі цудоўныя лекі, толькі не ведаю, ад чаго яны.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

4-10-34, 6-97-92, 6-10-80, 3-10-10.